

Warszawa, dnia 12 lutego 2020 r.

Raport

dotyczący niektórych problemów związanych z przeprowadzaniem kontroli przez ZUS radców prawnych oraz aplikantów radcowskich prowadzących działalność gospodarczą

Wprowadzenie

Niniejszy raport został opracowany w następstwie złożenia przez radców prawnych oraz aplikantów radcowskich do Krajowej Izby Radców Prawnych Petycji¹, w której jej autorzy przedstawili trzy postulaty, domagając się:

1. przygotowania przez KIRP stanowiska, w którym poddany zostanie analizie problem kontroli radców prawnych oraz aplikantów prowadzących działalność gospodarczą przez ZUS, w kontekście zasad wykonywania zawodu radcy prawnego, w szczególności związanych z tajemnicą zawodową oraz ograniczeniami w możliwości wykonywania zawodu, w kontekście żądań kontrolerów ZUS o ujawnianie przez radców prawnych umów z klientami i o wykazanie, w jaki sposób reklamują oni swoją działalność gospodarczą;
2. przygotowania wytycznych dla osób kontrolowanych: a) jakie dokumenty w świetle przepisów o tajemnicy zawodowej mogą udostępnić ZUS celem wykazania prowadzenia działalności gospodarczej; b) jakie dokumenty i wyjaśnienia należy przedstawiać ZUS, gdy negowany jest fakt prowadzenia działalności, wysokość zadeklarowanej składki na ubezpieczenie społeczne lub prawidłowość sposobu korzystania ze zwolnienia lekarskiego. Wytyczne w tym zakresie powinny wskazywać orzecznictwo, na które osoby kontrolowane mogłyby powoływać się w postępowaniach;

¹ https://www.petycjeonline.com/petycja_do_kirp_i_ora_ws_kontroli_zus; dalej też jako „Wniosek” lub „Petycja”.

3. przygotowania zaleceń dla Okręgowych Izb Radców Prawnych co do sposobu wspomagania członków samorządu w czasie gromadzenia dokumentacji na potrzeby prowadzonych przez ZUS kontroli, a w szczególności przez wystawianie zaświadczeń o uiszczaniu składek na rzecz samorządu, odbytych szkoleniach zawodowych, działalności w ramach samorządu czy zleconych do prowadzenia spraw z urzędu.

Układ Raportu został podporządkowany strukturze Petycji i obejmuje trzy części: A – Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej przez radcę prawnego będącego przedsiębiorcą a kontrola ZUS; B– Radca prawny jako płatnik i ubezpieczony wobec kontroli ZUS, C – Zadania Okręgowej Izby Radców Prawnych w związku kontrolą ZUS. Wewnętrzny układ poszczególnych części raportu uwzględnia szczegółowe problemy podniesione w Petycji. Część merytoryczną opracowania poprzedza wykaz aktów normatywnych.

Akty normatywne:

Ustawa z dn. 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny - Dz. U. z 2019 r., poz. 1145 ze zm.,
kc;

Ustawa z dn. 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych – Dz.U. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2115
ze zm., urp;

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U.
z 2019 r. poz. 1387 ze zm.);

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości - t.j. z 2019 r., poz. 351 ze zm., uor,

Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego – Dz.U. z 2020, poz. 30,
kpk;

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U.
z 2019 r., poz. 300 ze zm., u.s.u.s.);

Ustawa z dn. 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych – Dz.U. z 2019 r.,
poz. 505 ze zm., ksh ;

Ustawa z dn. 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców – Dz.U. z 2019 r., poz. 1292 ze zm., upp;

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania kontroli płatników składek (Dz. U. Nr 164, poz. 1165 ze zm.; dalej jako rozporządzenie w sprawie kontroli);

Uchwała nr 3/2014 Nadzwyczajnego Zjazdu Radców Prawnych z dn. 22 listopada 2014 r., KERP.

A. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej przez radcę prawnego będącego przedsiębiorcą a kontrola ZUS

I. Radca prawny jako przedsiębiorca. Przedmiot działalności radcy prawnego.

1. Po myśli art. 3 ust. 1 urp: *„Zawód radcy prawnego może wykonywać osoba, która spełnia wymagania określone [tą – dop. Z.P.] ustawą.” „Wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej.”* (art. 4 urp)

2. Stosownie do unormowania art. 8 ust. 1 i 2 urp: *„Radca prawny wykonuje zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce:*

1) cywilnej lub jawnej, w której współnikami są radcowie prawni, adwokaci, rzecznicy patentowi, doradcy podatkowi lub prawnicy zagraniczni wykonujący stałą praktykę na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (...);

2) partnerskiej, w której partnerami są radcowie prawni, adwokaci, rzecznicy patentowi, doradcy podatkowi lub prawnicy zagraniczni (...) [wskazani wyżej – dop.Z.P.];

3) *komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, w której komplementariuszami są radcowie prawni, adwokaci, rzecznicy patentowi, doradcy podatkowi lub prawnicy zagraniczni (...)* [wskazani wyżej – dop. Z.P.]

Wyłącznym przedmiotem działalności tych spółek może być świadczenie pomocy prawnej.

3. Zgodnie z art. 6 ust. 1 urp: *„Świadczenie pomocy prawnej przez radcę prawnego polega w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy.”*

4. Pod pojęciem działalności gospodarczej, jak stanowi art. 3 upp: *„jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły”*. Wykonująca działalność gospodarczą osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną jest ustawowo definiowana jako przedsiębiorca (art. 4 ust. 1 upp). *„Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.”* (art. 4 ust. 2 upp)

5. W systemie prawa funkcjonuje jeszcze kilka definicji działalności gospodarczej i przedsiębiorcy, normatywnie zbieżnych z definicją z upp. W kontekście przejrzystości niniejszego raportu zwrócić należy uwagę na definicję z Kodeksu cywilnego: *„Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.”* Art. 33¹ § 1 kc stanowi, że do jednostek organizacyjnych, niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych. Jednostkami takimi są zwłaszcza spółki osobowe prawa handlowego (art. 8 ksh), a zatem spółki: jawna, partnerska, komandytowa i komandytowo – akcyjna, o jakich mowa w art. 8 ust. 1 urp.

6. W świetle powyższych regulacji, radca prawny wykonujący zawód w prowadzonej przez siebie kancelarii radcy prawnego, a także jako wspólnik w spółce jawnej lub partnerskiej partnerskiej lub komplementariusz w spółce

komandytowej lub w spółce komandytowo – akcyjnej, wykonuje działalność gospodarczą, a zatem jest przedsiębiorcą.

II. Przedmiot działalności a tajemnica zawodowa radcy prawnego

1. Jak wskazano wyżej w pkt. I.1, wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na **świadczeniu pomocy prawnej**. Pojęcie „**świadczenie pomocy prawnej**” zostało zdefiniowane przy użyciu otwartego katalogu składających się nań desygnatów: udzielanie porad i konsultacji prawnych, sporządzanie opinii prawnych, opracowywanie projektów aktów prawnych oraz występowanie przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy (art. 6 ust. 1 urp). Wszelako urp posługuje się nadto pojęciami „**udzielanie pomocy prawnej**” lub „**udzielenie pomocy prawnej**”:

- art. 3 ust. 3 urp: „*Radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z **udzieleniem pomocy prawnej**.*”;

- art. 3 ust. 5 urp: „*Radca prawny nie może być zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się **udzielając pomocy prawnej** lub prowadząc sprawę.*”;

- art. 5a ust. 2 urp: „*Przepisu art. 21 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) w przypadku danych osobowych pozyskanych przez radcę prawnego w związku z **udzielaniem pomocy prawnej** nie stosuje się.*”;

- art. 5b urp: „*Obowiązek zachowania tajemnicy, o której mowa w art. 3 ust. 4-6, nie ustaje, w przypadku gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z **udzielaniem pomocy prawnej** występuje Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.*”;

- art. 22 ust. 1 urp: „*Radca prawny może odmówić udzielenia pomocy prawnej tylko z ważnych powodów.*”

Uznać należy, że współwystępowanie pojęć „**świadczenie pomocy prawnej**” i „**udzielanie pomocy prawnej**” w jednym akcie prawnym nie wyznacza dwóch różniących się zakresów tych określeń, lecz oznacza jedynie, że ustawodawca, jakkolwiek może to prowokować poszukiwanie odmienności znaczenia pojęć i może budzić zastrzeżenia z punktu widzenia techniki prawodawczej, używa ich synonimicznie. Stosownie bowiem do językowej wykładni słowa „świadczenie” według internetowego słownika „synonim.net” w katalogu obejmującym całkowity spis wyrazów bliskoznacznych dla tego słowa figuruje m.in. „udzielanie”. Świadczenie pomocy prawnej jest zatem **udzieleniem** pomocy prawnej, a na profesjonalną działalność radcy prawnego składają się konkretne (pojedyncze) przypadki **udzielenia** pomocy prawnej.

2. Uwagi powyższe mają znaczenie w kontekście próby odkodowania zakresu tajemnicy radcy prawnego, określonego ustawą. Skoro ustawodawca w przywoływanym już art. 4 urp stanowi, że wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na **świadczeniu pomocy prawnej**, w art. 3 ust. 3 urp normuje, że radca prawny jest zobowiązany do zachowania w tajemnicy wszystkiego, o czym dowiedział się w związku z **udzieleniem pomocy prawnej**, udzielenie pomocy (konkretnej osobie, czy też w konkretnej sprawie) zaś jest zindywidualizowanym przejawem abstrakcyjnie określonego przedmiotu jego działalności, to oczywisty jest pogląd, że tajemnicą radcy prawnego nie jest wszystko, co związane jest z tym generalnym przedmiotem jego działalności, a jedynie i wyłącznie to – *verba legis* - o czym dowiedział się w związku z **udzieleniem pomocy prawnej** w konkretnej sprawie.

3. Jakkolwiek pogląd powyższy wydaje się oczywisty na gruncie zasad wykładni prawa, to jego wyartykułowanie wydaje się niezbędne z uwagi na częstokroć wyrażane w środowisku radców prawnych stanowisko, że tajemnicą radcy prawnego na podstawie art. 3 ust. 3 urp objęte jest wszystko, co wiąże się z wykonywaniem zawodu. Stanowisku takiemu towarzyszy przekonanie, że skoro ustawodawca:

a) w art. 3 ust. 6 urp unormował, iż: „*Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji:*

1) udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,

2) przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2019 r. poz. 900, z późn. zm.) – w zakresie określonym tymi przepisami.”,

b) w art. 3 ust. 5 urp przewidział, że: „Radca prawny nie może być zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się udzielając pomocy prawnej lub prowadząc sprawę.” oraz, że

c) w art. 180 § 2 kpk wskazał, iż: „Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy (...) radcy prawnego, (...), mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu.” -

- to wszelkie inne informacje niewyłączone tymi przepisami z obowiązku zachowania tajemnicy radcowskiej, a dotyczące działania kancelarii radcowskich, a szerzej – wykonujących zawód radców prawnych – są tą tajemnicą objęte.

4. Rozwinięcie przepisów kształtujących tajemnicę zawodową radcy prawnego zawierają unormowania KERP. Stosownie do art. 15 ust. 1 i 2 Kodeksu: **„Radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie informacje dotyczące klienta i jego spraw, ujawnione radcy prawnemu przez klienta bądź uzyskane w inny sposób w związku z wykonywaniem przez niego jakichkolwiek czynności zawodowych, niezależnie od źródła tych informacji oraz formy i sposobu ich utrwalenia (tajemnica zawodowa). Tajemnica zawodowa obejmuje również wszelkie tworzone przez radcę prawnego dokumenty oraz korespondencję radcy prawnego z klientem i osobami uczestniczącymi w prowadzeniu sprawy - powstałe dla celów związanych ze świadczeniem pomocy prawnej.”**

5. Jakkolwiek redakcja tych przepisów odbiega od literalnego brzmienia art. 3 ust. 3 urp, to nie ulega wątpliwości, że zakreślony nimi zakres tajemnicy radcowskiej nie różni się od regulacji ustawowej poprzez wskazanie, że tajemnicą radcowską objęte są **informacje pozyskane lub ujawnione w związku ze świadczeniem pomocy**

prawnej (uwzględniając oczywistą tezę o braku podstaw do poszerzania zakresu tajemnicy zawodowej ponad zapisy ustawowe, wywołującego skutki zewnętrzne, przez akt korporacyjny).

6. W kontekście powyższych uwag uznać należy, że umowa o świadczenie pomocy prawnej zawarta pomiędzy radcą prawnym a klientem co do zasady nie jest objęta tajemnicą radcy prawnego. Pogląd ten znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie sądowym. W wyroku z dn. 8 października 2018 r., sygn. I OSK 2179/16, Naczelny Sąd Administracyjny wyraził pogląd, że: *„Tajemnica radcowska dotyczy zatem tylko tych informacji, których radca dowiedział się od swojego mocodawcy podczas udzielenia konkretnych porad prawnych.”* Oznacza to, że **„dokumentami zawierającymi tajemnicę radcy prawnego będą tylko takie dokumenty, pisma czy też notatki, które zawierają treści, o których radca prawny dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej i dotyczą przedmiotu świadczonej pomocy prawnej”,** (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 maja 2008 r., II AKz 294/08). **Umowa zawarta z publicznym podmiotem na wykonywanie kompleksowej obsługi prawnej nie należy do dokumentów zawierających treści związane z informacjami, których radca prawny dowiedział się, prowadząc konkretne sprawy organu, którego obsługi się podjął.** (...) *umowa taka obejmuje sposób wydatkowania publicznych środków na obsługę prawną oraz wzajemne prawa i obowiązki stron umowy.”* Tezy te zostały powtórzone w innym wyroku z tej samej daty (I OSK 2400/16), uznającym za bezzasadną skargę kasacyjną wniesioną przez organ, poprzedzonym wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dn. 17 maja 2016 r., sygn. SAB/Kr 54/16, w którym zawarto m.in. następujące poglądy: *„Ostateczną decyzją (...) zostało ustalone, że powodem odmowy udostępnienia (...) umów nie może być ochrona tajemnicy przedsiębiorcy. Samorządowe Kolegium Odwoławcze uznało bowiem, że Radca Prawny P. K., wykonujący na podstawie w/w umów obsługę prawną Gminy, jest osobą mającą związek z pełnieniem funkcji publicznych, nie może zatem korzystać z ochrony w zakresie opisanym w art. 5 ust. 2 ustawy [z dn. 6 września 2001 r. o dostępie*

do informacji publicznej – dop. Z.P] *Ostateczne umorzenie (...) postępowania "w sprawie odmowy udostępnienia informacji" oznaczało dla podmiotu zobowiązanego zakaz powoływania się w sprawie na konieczność ochrony tajemnicy przedsiębiorcy. Jest oczywiste, że organ odwoławczy, związany granicami sprawy wyznaczonymi treścią skarżonej decyzji, nie mógł wykluczyć istnienia ewentualnych innych przeszkód w udostępnieniu żądanej informacji i dał temu wyraz w (...) (ostatnim) fragmencie uzasadnienia rozstrzygnięcia. W tymże jednak fragmencie organ odwoławczy podkreślił, że to ewentualne ograniczenie ma wynikać z przepisu prawa. Ani w pismach kierowanych do skarżącej, ani w odpowiedzi na skargę, przepisu mającego uzasadniać poczynione "zaczernienia" nie wskazano, nie nazwano też tajemnicy, czy też dobra, które w ten sposób są chronione. Jak zaś wyżej wskazano, ową "tajemnicą" nie mogła być tajemnica przedsiębiorcy. Analiza przedłożonych umów pozwala na stwierdzenie, że są to typowe umowy zlecenia, których przedmiotem jest kompleksowa obsługa prawna Gminy. W umowach określono strony, czas obowiązywania, wynagrodzenie. Umowy te nie zawierają żadnych danych, których mogłyby dotyczyć ograniczenia wynikające z art. 5 ust. 1 i 2 ustawy. Radca prawny świadczący obsługę prawną Gminy, wynagradzany ze środków publicznych tej Gminy, niewątpliwie jest osobą mającą związek z pełnieniem funkcji publicznych, a ochrona prywatności takiej osoby, zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy, jest wyłączona. Nie ma więc żadnych powodów, aby określone umowami warunki świadczenia usług, nie mogły być udostępnione. **Nie może być też mowy o żadnej z tajemnic ustawowo chronionych, w szczególności o tajemnicy zawodowej.** Tajemnicę zawodową radcy prawnego definiuje art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, zgodnie z którym radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej. Przedmiotowe umowy mają charakter ramowy i informacji takich nie zawierają."*

7. Powoływane w tych, a także innych orzeczeniach sądów administracyjnych postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dn. 15 maja 2008 r., sygn. II AKz 294/08 zawierało następujące stanowisko: „Art. 3 ust. 3 ustawy o radcach prawnych

zobowiązuje radcę prawnego do utrzymania w tajemnicy wszystkiego, o czym dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej. Analogicznie należy uznać, iż dokumentami zawierającymi tajemnicę radcy prawnego będą tylko takie dokumenty, pisma czy też notatki, które zawierają treści, o których radca prawny dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej i dotyczą przedmiotu świadczonej pomocy prawnej.”

8. Małgorzata Grego – Hoffmann w monografii „Rola pełnomocnika w postępowaniu sądownoadministracyjnym” (LEX 2012) wskazuje, że: *„Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie powinien jednak być wykorzystywany przez pełnomocników profesjonalnych, czy quasi-profesjonalnych w celu uniknięcia wywiązania się z zobowiązań podatkowych. Przepisy regulujące kwestię zachowania tajemnicy zawodowej nie dają podstawy do twierdzenia, że tajemnicą tą objęte są przed organami podatkowymi także dane i zawierające je dokumenty, mające wpływ na ustalenie wysokości podstawy opodatkowania u podatnika świadczącego tego rodzaju usługi. Słusznym jest twierdzenie, że tajemnica adwokacka powinna służyć ochronie interesów klienta korzystającego z usług adwokata, a nie ochronie adwokata przed negatywnymi skutkami kontroli podatkowej. W związku z powyższym tajemnica adwokacka nie obejmuje danych, które stanowią podstawę sporządzania dokumentów finansowych, tj. faktur i rachunków oraz stanowiących podstawę do dokonywania zapisów w ewidencjach podatkowych. Ponadto, zgodnie z poglądem NSA regulacje zobowiązujące adwokatów i radców prawnych do zachowania w tajemnicy wszystkiego, czego dowiedzieli się świadcząc pomoc prawną, nie dają podstawy do twierdzenia, że tajemnicą objęte są także dane personalne klientów oraz ogólna informacja o charakterze udzielonej im pomocy prawnej – przynajmniej w takim zakresie, w jakim niezbędne jest to dla prawidłowego określenia stawki podatkowej w podatku od towarów i usług.”*

9. Poszukując zakresu tajemnicy radcowskiej w kontekście posiadania przez radcę prawnego statusu przedsiębiorcy, a zatem podmiotu podlegającego reżimom określonych postępowań kontrolnych, w uzupełnieniu poglądów przedstawionych wyżej w pkt. 8, należy nadto zwrócić uwagę na ugruntowaną, wydaje się, linię

orzeczniczą. I tak – historycznie rzecz ujmując - w wyrokach Naczelnego Sądu Administracyjnego Ośrodek Zamiejscowy w Katowicach z dn. 21 września 1998 r., sygn. I SA/Ka 2214/96 (i dziewięciu następnych) postawiono tezy, że: „1. Każdy podatnik podatku od towarów i usług, a więc także adwokat, obowiązany jest wykazać podstawy, według których świadczone przez niego usługi podlegają preferencyjnej stawce podatkowej w podatku od towarów i usług.

2. Tajemnica adwokacka nie obejmuje danych, które należy umieszczać na dokumentach finansowych (faktury, rachunki itp.), w związku z czym podatnik wykonujący zawód adwokata nie ma podstaw do odmowy okazania takich dokumentów uprawnionym do tego organom, w tym także organom skarbowym.”.

Potwierdzenie aktualności tego stanowiska znajduje się w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dn. 8 marca 2017 r., sygn. III SA/Wa 3098/14: „Ratio legis art. 6 ustawy z 1982 r. Prawo o adwokaturze sprowadza się do tego, aby tajemnicą objęte były te wszystkie okoliczności sprawy, które mogą wyrządzić klientowi adwokata szkodę, a nie sam fakt korzystania z pomocy prawnej oraz taka ogólna wiedza o rodzaju usługi, która pozwala określić jej charakter na użytek prawa podatkowego. A zatem odmowa ujawnienia dokumentów źródłowych na potrzeby kontroli podatkowej musi zostać uznana za nieuzasadnioną. **Tajemnica adwokacka nie obejmuje w szczególności także tych danych, które należy umieszczać na dokumentach finansowych (faktury, rachunki itp.).**” Wreszcie, odnotowania wymaga wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dn. 28 maja 2010 r. , sygn. I SA/Wr 1918/09: „Zgodnie z art. 6 Prawa o adwokaturze adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Wobec takiej redakcji przepisu można stwierdzić, iż tajemnicą adwokacką są niewątpliwie objęte wszelkie wiadomości, jakie adwokat uzyskał świadcząc pomoc prawną. Przepis ten jednak nie daje podstawy do twierdzenia, że tajemnicą objęte są przed organami podatkowymi także dane i zawierające je dokumenty, mające wpływ na ustalenie wysokości podstawy opodatkowania u podatnika świadczącego tego rodzaju usługi. **Tajemnica adwokacka winna bowiem służyć ochronie interesów klienta korzystającego z usług adwokata,**

a nie ochronie adwokata przed negatywnymi skutkami kontroli podatkowej. Tajemnicą adwokacką objęte są więc tylko okoliczności sprawy, które mogą wyrządzić szkodę klientowi adwokata. Natomiast ochronę interesów podatnika zapewnia obowiązek przestrzegania przez organy skarbowe tajemnicy skarbowej. Tajemnica adwokacka nie obejmuje więc danych, które stanowią podstawę sporządzania dokumentów finansowych, tj. faktur i rachunków oraz stanowiących podstawę do dokonywania zapisów w ewidencjach podatkowych. Tego rodzaju dane nie są objęte tajemnicą zawodową, do przestrzegania której zobowiązani są podatnicy prowadzący niektóre rodzaje działalności gospodarczej, np. tajemnicą adwokacką czy tajemnicą lekarską.

Wbrew zarzutom skarżącego, z analizy treści wezwań Inspektora Kontroli Skarbowej nie wynika, aby Inspektor żądał przedłożenia całości akt adwokackich związanych z wypadkami komunikacyjnymi w celu ich swobodnej "penetracji". Wezwania obejmowały umowy zawierane z klientami w części dotyczącej ustalenia wysokości honorarium, dowody wpłat klientów i dowody wypłat na rzecz klientów, dowody potwierdzające ponoszenie przez Kancelarię wydatków na rzecz swoich klientów. Skarżący pomimo wielokrotnych wezwań nie przedłożył, poza nielicznymi wyjątkami, żądanej dokumentacji. Nie przedłożenie dokumentacji źródłowej i brak danych do określenia podstawy opodatkowania uprawniały organ do szacowania podstawy opodatkowania zgodnie z art. 23 Ordynacji podatkowej. Należy przy tym zaznaczyć, że podatnik wykonujący zawód adwokata winien prowadzić akta spraw w taki sposób, aby możliwe było wyjęcie i przedłożenie organom kontroli dokumentacji źródłowej niezbędnej do ustalenia podstawy opodatkowania, ewentualnie po zastąpieniu danych objętych tajemnicą zawodową."

Jakkolwiek przytaczane powyżej orzeczenia odnoszą się bezpośrednio do działania adwokatów (kancelarii adwokackich), to ich przystawalność do sytuacji radców prawnych nie budzi wątpliwości.

10. Konkludując tę część opracowania należy wskazać, że umowy oraz dokumentacja prowadzenia działalności gospodarczej wymagana przepisami

prawa nie są objęte tajemnicą radcy prawnego w rozumieniu art. 3 ust. 3 urp w kontekście obowiązku poddania się radcy prawnego jako przedsiębiorcy czynnościom kontrolnym uprawnionych do tego organów.

III. Informacja o wykonywaniu zawodu i pozyskiwanie klientów a tajemnica radcy prawnego.

1. Urp nie zawiera przepisów zakazujących radcom prawnym reklamy swoich usług. Tym niemniej w utrwalonym zwyczaju i tradycji etycznej wykonywania zawodów zaufania publicznego zakaz taki nie tylko się mieści, ale funkcjonuje w drodze zasad etycznych. Znane są trudności interpretacyjne pojęć „reklama”, „promocja” i tym podobnych, a w dalszej konsekwencji oceny konkretnych zachowań i działań radców prawnych jako sankcjonowanych odpowiedzialnością dyscyplinarną albo też obojętnych z etycznego punktu widzenia. Z przepisów KERP, nie zawierających literalnej normy zakazującej reklamy, zakaz taki da się wszak wyinterpretować, zważywszy na przepisy rozdziału 3 w dziale III, zatytułowanego „Informowanie o wykonywaniu zawodu oraz pozyskiwanie klientów”. Po myśli art. 31 ust. 1 i 2 KERP, informowanie o wykonywaniu zawodu, definiowane jako inicjowane przez radcę prawnego działanie niestanowiące bezpośredniej propozycji zawarcia umowy z konkretnym klientem, bez względu na jego formę, treść i środki techniczne, jest prawem radcy prawnego. Zakres informowania określa ust. 3 tego przepisu. Z kolei zgodnie z art. 33 ust. 1 i 2 KERP: *„Pozyskiwaniem klientów jest, bez względu na formę i środki techniczne, każde działanie radcy prawnego będące bezpośrednią propozycją zawarcia umowy z konkretnym klientem. Radca prawny może pozyskiwać klientów w sposób zgodny z prawem, dobrymi obyczajami i z poszanowaniem godności zawodu.”* Wreszcie art. 35 KERP wyznacza zakres i granice informowania o wykonywaniu zawodu i działalności radcy prawnego drogą elektroniczną.

2. Jest oczywistym, abstrahując od analizy pojęć „reklama” czy „dozwolone informowanie”, że działaniom i podejmowanym w tym zakresie przez radców prawnych

czynnościom towarzyszą koszty (wydatki), a realizacja umów w szeroko pojętym zakresie kształtowania i budowania wizerunku przedsiębiorcy – radcy prawnego może rodzić obowiązki o charakterze publicznoprawnym, fiskalnym czy w zakresie ubezpieczeń społecznych. **Działania w tej mierze mogą skutkować obowiązkiem poddania się kontroli przez uprawnione organy, stosownie do uwag i argumentacji zawartej powyżej w pkt II.10, a zatem odnoszących się także do zakresu tajemnicy zawodowej radcy prawnego.**

B. Radca prawny jak płatnik i ubezpieczony wobec kontroli ZUS

I. Zakres kontroli ZUS

1. Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy systemowej w trakcie przeprowadzania kontroli inspektor kontroli Zakładu ma prawo badać wszelkie księgi, dokumenty finansowo-księgowe i osobowe oraz inne nośniki informacji związane z zakresem kontroli. W świetle przywołanego przepisu istotne znaczenie ma sposób rozumienia „zakresu kontroli” bo to on determinuje możliwości działania inspektora ZUS prowadzącego konkretną kontrolę, a zwłaszcza rodzaj dokumentów i innych informacji, jakie płatnik powinien przedstawić inspektorowi ZUS.

2. Zakres kontroli płatnika składek na ubezpieczenie społeczne w ujęciu normatywnym należy wiązać z jednej strony z art. 86 u.s.u.s. z drugiej zaś z § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kontroli. Z art. 86 ust. 1 ustawy systemowej wynika generalna możliwość prowadzenia wobec płatników składek kontroli wykonywania przez nich zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych. Egzemplifikację działań kontrolnych podejmowanych przez inspektora kontroli określają zaś przepisy art. 86 ust. 2 u.s.u.s. Przywołane przepisy stanowią o kontroli płatnika składek *in abstracto*, a zatem w oderwaniu od konkretnego przypadku. Zakres kontroli *in concreto* wyznacza zawiadomienie wystawiane przez uprawnionego inspektora kontroli Zakładu, które zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kontroli, określa jej zakres. Z oczywistych względów zakres kontroli wyznaczony w oparciu o § 5 ust. 1 pkt 3

rozporządzenia nie może wykraczać poza dopuszczalną, określoną w art. 86 u.s.u.s., kontrolę wykonywania przez płatnika zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych.

3. Inspektor kontroli ZUS nie będzie mógł skorzystać z uprawnienia do badania „wszelkich ksiąg, dokumentów finansowo-księgowych i osobowych oraz innych nośników informacji” w znaczeniu nadanym treścią art. 87 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej, jeżeli określone dokumenty *etc.*: a) nie wiążą się z zadaniami i obowiązkami płatnika składek, b) wiążą się z zadaniami i obowiązkami płatnika składek ale nie są objęte zawiadomieniem inspektora ZUS o wszczęciu postępowania kontrolnego. Do dokumentów w omawianym znaczeniu należą przede wszystkim dokumenty związane ze zgłaszaniem płatnika i ubezpieczonych do ubezpieczeń, jak również dokumenty rozliczeniowe ZUS, umowy o zatrudnienie (umowa o pracę, umowy, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej), akta osobowe pracowników, dokumenty księgowe i księgi rachunkowe w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. z 2019 r., poz. 351 ze zm.).

4. Gdy idzie o zakres wyjaśnień składanych inspektorowi ZUS w trakcie kontroli, to należy przyjąć że pokrywa się on z zadaniami i obowiązkami płatnika, a zatem wszelkimi okolicznościami, które są relewantne w kontekście podlegania ubezpieczeniom, obliczania i opłacania składek oraz pobierania świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

5. Jak wyżej zaznaczono w zawiadomieniu o kontroli powinny zostać precyzyjnie wskazane dokumenty związane z zakresem kontroli (por. wyrok Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 7 września 2017 r. VI Ka 285/17; LEX nr 2409770). Ich nieprzedstawienie przez płatnika składek, podobnie jak odmowa składania wyjaśnień, stanowi wykroczenie w ujęciu art. 98 ust. 1 pkt 3 ustawy systemowej.

II. Kwestionowanie przez ZUS zadeklarowanej przez ubezpieczonego podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

a. Kwestionowanie przez ZUS zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

1. Pomimo tego, że w Petycji *expressis verbis* podniesiono problem związany z kwestionowaniem przez inspektorów ZUS wysokości „zadeklarowanej składki na ubezpieczenie społeczne” to należy przyjąć, że w świetle przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, prawnikom, którzy złożyli Petycję, chodzi nie o „wysokość zadeklarowanej składki”, ale o kwotę zadeklarowaną jako podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W świetle ustawy systemowej ten problem dotyczyć może osób objętych ubezpieczeniami społecznymi, których tytułem ubezpieczenia społecznego jest prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt. 5 ustawy systemowej², a zatem w szczególności zwłaszcza radców prawnych wykonujących zawód w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce jawnej komandytowej lub partnerskiej (art. 8 ust.6 u.s.u.s.).

2. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu (art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 u.s.u.s.), a zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy systemowej ubezpieczeniu chorobowemu podlegają na swój wniosek.

3. Zgodnie z art. 14 pkt 4 u.s.u.s. osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają ubezpieczeniom od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Wniosek o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem społecznym spełniający warunki określone w przepisach ubezpieczeń społecznych wiąże Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który nie może odmówić objęcia ubezpieczeniem. Dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej rodzi

² Wyjątkowo również osób objętych ubezpieczeniem z tytułu wykonywania umów, o których stanowi art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej.

domniemanie faktyczne podjęcia działalności i wykonywania jej do czasu wykreślenia. Tożsame w skutkach prawnych z wykreśleniem z ewidencji jest zawieszenie działalności na podstawie art. 36aa ustawy systemowej oraz przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców.

4. Specyfiką podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą jest to, że ustawodawca nie powiązał jej wysokości z faktycznie osiąganym przez ubezpieczonego przychodem. Zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek.

5. Zgodnie z art. 20 ust. 1 u.s.u.s., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, przy czym w przypadku ubezpieczonych będących przedsiębiorcami podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia³.

6. Kwestia istnienia uprawnienia inspektora ZUS do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, stała się przedmiotem uchwały Składu Siedmiu Sędziów SN z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10⁴. W sprawie, w której doszło do przedstawienia pytania prawnego SN, właściwy organ rentowy – po przeprowadzonej przez inspektora ZUS kontroli – wskazał, że świetle art. 86 ust. 2 ustawy systemowej uprawniającej do kontroli płatnika składek w zakresie obejmującym między innymi prawidłowość, rzetelność obliczania, potrącania i płacenia składek.

³ Ustalonego w oparciu o art. 19 ust. 1 u.s.u.s.

⁴ <http://www.sn.pl/sites/orzecnictwo/orzeczenia1/ii%20uzp%201-10.pdf>

Równocześnie podniósł, że na warunkach określonych w art. 41 ust. 13 u.s.u.s. jest uprawniony do zmiany przekazywanych przez płatnika składek informacji o wysokości zadeklarowanej postawy ich wymiaru. W konsekwencji odmówił przyjęcia zadeklarowanej kwoty podstawy wymiaru składek i przyjął za podstawę minimalną podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, to jest 60% przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

7. Sąd Najwyższy w przywołanej wyżej uchwale trafnie zauważył, że po stronie osoby prowadzącej działalność gospodarczą istnieje uprawnienie do zadeklarowania kwoty jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Płatnik deklarując taką kwotę korzysta z przyznanej mu ustawowo swobody - w określonych ustawowo granicach - i to od niego zależy w jaki sposób realizuje to uprawnienie. Sąd Najwyższy podkreślił, że ani sądy ani Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie mogą wywodzić prawa do kwestionowania wysokości zadeklarowanej przez ubezpieczonego kwoty z kardynalnych wartości i zasad ubezpieczenia społecznego.

8. SN w uchwale z 21 kwietnia 2010 r. wywiódł również, że do stosunku ubezpieczenia społecznego nie stosuje się przepisów prawa cywilnego, w związku z czym ZUS ani sądy nie są uprawnione, do weryfikowania wysokości zadeklarowanej kwoty przez powołanie się na art. 58 Kodeksu cywilnego, czy art. 5 K.c. Równocześnie przyjął, że takiego uprawnienia nie można również wyprowadzić z art. 83 ust. 1 i 2 w zw. z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2 u.s.u.s. Kontrola wykonywana przez ZUS na podstawie art. 86 ust. 2 pkt 2 polegająca na sprawdzeniu prawidłowości i rzetelności obliczania, potrącania i opłacania składek wobec płatnika będącego przedsiębiorcą, sprowadza się do tego, że inspektor może sprawdzić, czy płatnik wyliczył składkę prawidłowo, tzn. czy zastosował właściwą stopę procentową do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia. Podstawą kontroli i ewentualnej decyzji organu rentowego jest przedstawienie przez płatnika imiennych raportów miesięcznych, zgodnie z art. 41 u.s.u.s. Zgodnie z art. 41 ust. 13 ustawy systemowej ZUS może co prawda zakwestionować dane zawarte w imiennych raportach miesięcznych

tylko wtedy, gdy nie odpowiadają one prawdzie lub są niezgodne z prawem. Sąd Najwyższy w uchwale z 21 kwietnia 2010 r. jednoznacznie stwierdził, że z art. 41 ust. 13 u.s.u.s nie może stanowić podstawy do ingerowania przez ZUS w wysokość deklarowanej składki, jeżeli mieści się ona w ustawowych granicach. SN wykluczył możliwość stosowania, przy okazji wydawania decyzji kwestionujących „zawyżoną” – w ocenie ZUS – wysokość zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, wykładni rozszerzającej.

9. Z uzasadnienia uchwały z 21 kwietnia 2010 r. wynika przy tym, że SN dopuszcza odmowę przyjęcia przez ZUS zadeklarowanej podstawy składki na ubezpieczenia w przypadku, gdy zostanie zakwestionowany tytuł ubezpieczenia – a zatem fakt prowadzenia działalności pozarolniczej (por. uwagi część B. II. Raportu).

10. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 29 listopada 2017 r. (P 9/15; Dz. U. z 2017 r. poz. 2240), nawiązując do uchwały SN z 21 kwietnia 2010 r., skonstatował, że pracownik i przedsiębiorca, jak ubezpieczeni różnią się znacząco w zakresie określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe. Zauważył, że ustawodawca nie ustanowił mechanizmu konfrontowania rzeczywistego przychodu przedsiębiorcy z przychodem przezeń deklarowanym (w określonych granicach), pozostawiając mu wybór zadeklarowania, do celów ubezpieczeniowych: faktycznego przychodu, przychodu minimalnego, mimo wyższych przychodów faktycznych (płacąc niskie składki na wszystkie ubezpieczenia, przedsiębiorca taki otrzymuje niskie świadczenia), albo przychodu przewyższającego jego przychody faktyczne (przedsiębiorca taki zapewnia sobie wysokie świadczenia, ale za cenę uiszczania odpowiednio wysokich składek na wszystkie ubezpieczenia). W tych okolicznościach, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, zróżnicowanie sytuacji pracowników i przedsiębiorców, w aspekcie możliwości weryfikacji przez ZUS podstaw wymiaru składek, nie narusza zasady równości.

b. Kwestionowanie wysokości wynagrodzenia za pracę jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Na potrzeby opracowania Raportu przyjęto, że intencją autorów Petycji było również uzyskanie wskazówek co do możliwości kwestionowania przez inspektorów ZUS wysokości podstawy wymiaru składek w odniesieniu do ubezpieczonych których tytułem ubezpieczenia jest umowa o pracę.

1. Umowa o pracę wywołuje nie tylko na gruncie prawa pracy, gdzie prowadzi do nawiązania stosunku pracy, ale i w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych, jako że w świetle z art. 6 ust. 1 ustawy systemowej, będąc tytułem ubezpieczenia społecznego kreuje obowiązkowy stosunek ubezpieczenia społecznego.

2. Przechodząc do przedstawienia zagadnienia podstawy wymiaru składek w przypadku ubezpieczonych podlegających ubezpieczeniu z tytułu umowy o pracę można powiedzieć, w pewnym uproszczeniu, że w świetle art. 18 i 20 ustawy systemowej podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonego będącego pracownikiem jest przychód, o którym mowa ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1387 ze zm.) za przychód ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. *Prima facie* wydaje się zatem, że dla ustalenia wysokości należnych na ubezpieczenie społeczne składek ma sam fakt wypłacenia pracownikowi wynagrodzenia, które stanowi podstawę wymiaru składek.

3. Jak wykazuje analiza orzecznictwa związanego z kontrolami płatników składek ZUS podważa wysokość wynagrodzenia za pracę w dwóch, uogólnionych, sytuacjach. Po pierwsze często zdarza się, że bez istotnej zmiany warunków pracy, rozumianych w szczególności jako rodzaj pracy czy wymiar czasu pracy, ma miejsce znaczący, często kilkukrotny, wzrost wynagrodzenia za pracę, a w niedługim czasie po tym zdarzeniu dochodzi do realizacji przez ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego. Podobnie ZUS podważa wysokość wynagrodzenia w przypadku krótkotrwałych umów o pracę, w których wynagrodzenie znacząco przekracza przeciętne wynagrodzenie, a ubezpieczony relatywnie krótko po podjęciu zatrudnienia zaczyna korzystać z prawa do zasiłku chorobowego i pobiera to świadczenie po ustaniu tytułu ubezpieczenia z powodu rozwiązania umowy o pracę.

4. Na tle zbliżonych zarysowanych okoliczności faktycznych Sąd Najwyższy podjął uchwałę w dniu 27 kwietnia 2005 r. (II UZP 2/05⁵), w której uznał, że w ramach art. 41 ust. 2 i 3 ustawy systemowej, ZUS może kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa.

5. Sąd Najwyższy przyjmując, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych może kontrolować wysokość wynagrodzenia za pracę. Uznał, że postanowienia umowy o pracę podlegają ocenie w świetle art. 58 K.c. Powołując się na art. 300 kp. SN skonstatował, że z jego mocy do stosunku pracy ma zastosowanie art. 353¹ kc. oraz art. 58 kc. W konsekwencji stwierdził, że swoboda stron stosunku pracy nie oznacza możliwości kształtowania jego treści w sprzeczności z prawem, zasadami współżycia społecznego ani może zmierzać do obejścia prawa. Odpowiednie stosowanie art. 58 K.c. pozwala zdaniem SN na ustalenie, że postanowienia umowy o pracę sprzeczne z ustawą albo mające na celu jej obejście są nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, a sprzeczne z zasadami współżycia społecznego – nieważne bezwzględnie.

⁵ <http://sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia1/II%20UZP%202-05.pdf>

6. Sąd Najwyższy, wobec nieunormowania tej kwestii bezpośrednio w prawie ubezpieczeń społecznych, nie wypowiedział się jednak co do tego, w jaki sposób powinno dochodzić do zastąpienia postanowień umowy o pracę, które zostały uznane za nieważne z mocy art. 58 § 3 K.p.

7. Na poglądzie wyrażonym przez SN w uchwale z 27 kwietnia 2005 r. oparta jest linia orzecznicza (wyrok SN z 23 stycznia 2014 r., I UK 302/13, wyrok SN z 19 maja 2009 r., III UK 7/09; wyrok SN z 4 sierpnia 2005 r., II UK 16/05, wyrok SN z dnia 5 września 2018 r., I UK 208/17; LEX nr 2541912; Wyrok SN z 13 listopada 2018 r. II UK 350/17; OSNP 2019/5/66 oraz wyroki sądów apelacyjnych: w Gdańsku - z 7 marca 2013 r., sygn. akt III AUa 1515/12 i 4 grudnia 2012 r., sygn. akt III AUa 935/12, w Katowicach - z 9 lipca 2013 r., sygn. akt III AUa 1417/12, w Krakowie - z 10 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa 1039/12 i w Łodzi z 24 października 2012 r., sygn. akt III AUa 1356/12; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 września 2018 r., II AUa 28/18; LEX nr 2637990; Wyrok SA w Lublinie z dnia 9 maja 2019 r., III AUa 778/18).

8. W glosie⁶ do uchwały SN z 27 kwietnia 2005 r. zaaprobowano dopuszczalność kontrolowania przez ZUS, ze względu na ochronę interesu podatników, wysokości wynagrodzenia w sferze publicznej. Odrzucono zaś dopuszczalność kwestionowania przez ZUS wysokości wynagrodzenia w umowach o pracę zawieranych pomiędzy prywatnymi podmiotami. Wytknięto również logiczną niekonsekwencję w wywodach SN polegającą na tym, że przy założeniu pozorności umowy o pracę, zawartej jedynie w celu wyłudzenia świadczeń, to zakwestionowanie wysokości wynagrodzenia powinno, zdaniem autora, skutkować nieważnością całej umowy. Uznanie, że w sprawie ma zastosowanie art. 83 K.c. czyni bezprzedmiotowym poszukiwanie, w związku z art. 58 K.c., przepisu, który strony zamierzały obejść zawierając pozorną umowę o pracę.

9. Wywód prawny SN o dopuszczalności weryfikowania przez ZUS wysokości wynagrodzenia za pracę w trakcie kontroli prowadzonej przez inspektora ZUS

⁶ D.E. Lach, Glosa do uchwały SN z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 1/05; GSP-Prz. Orz., 2006 r., nr 2. S. 163-17.

w oparciu o art. 86 ustawy systemowej został również zaaprobowany w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 listopada 2017 r., P 9/15 (Dz. U. z 2017 r. poz. 2240), co w konsekwencji oznacza legalność kontroli oraz korygowania przez organ ubezpieczeń społecznych zawyżonych podstaw wymiaru składek ubezpieczonych będących pracownikami.

II. Negowanie przez ZUS faktu prowadzenia działalności gospodarczej

1. W Petycji podniesiono, że problemem, z którym mierzą się radcowie prawni oraz aplikanci radcowscy mający status przedsiębiorców, jest kwestionowanie przez ZUS faktu prowadzenia przez nich działalności gospodarczej. Chodzi zatem o sytuacje, w których ZUS zarzuca przedsiębiorcom, że fakt zarejestrowania działalności gospodarczej oraz opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne nie są związane z rzeczywistym prowadzeniem działalności gospodarczej ale mają na celu jedynie uzyskanie świadczeń z ubezpieczeń społecznych – w szczególności zasiłku chorobowego lub zasiłku macierzyńskiego.

2. Z analizy bogatego dorobku orzeczniczego SN wynika jednoznacznie, że nie jest kwestionowana dopuszczalność badania przez ZUS tego, czy ubezpieczony, którego tytułem ubezpieczenia społecznego jest prowadzenie pozarolniczej działalności faktycznie tę działalność prowadzi. Organ rentowy może zakwestionować zarówno istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego jak i podstawę wymiaru składek (zob. wyrok SN z 28 listopada 2017 r., III UK 273/16; wyrok SN z 6 kwietnia 2017 r., III UK 102/16, wyrok SN z 8 października 2015 r., I UK 453/14, wyrok SN z 4 listopada 2015 r. II UK 437/14).

3. O działalność gospodarczej w ujęciu normatywnym, wyznaczonym treścią art. 3 upp, można mówić gdy równocześnie spełnione są przesłanki konstytuujące taką

działalność, to jest: zorganizowanie, zarobkowość, wykonywanie działalności we własnym imieniu oraz ciągłość⁷.

4. W rozumieniu art. 3 upp działalność jest „zorganizowana”, gdy jest ona wykonywana przy wykorzystaniu konkretnych składników materialnych (np. nieruchomości lub ruchomości) lub składników niematerialnych (w tym takich jak np. know-how, dobre imię czy też pewne prawa na dobrach niematerialnych, w tym patenty lub prawa autorskie), które są przez daną osobę łączone w sensie funkcjonalno-gospodarczym w jeden uporządkowany kompleks, zdalny do tego, aby przy jego wykorzystaniu można było uczestniczyć w obrocie gospodarczym i zaspokajać określone potrzeby osób trzecich (np. świadczyć usługi na ich rzecz). Nie jest tu natomiast rozstrzygająca sama przez się wartość lub ilość tych składników, względnie też zewnętrzna postać, którą przybierają. Zewnętrznym przejawem zorganizowania mogą być także działania formalizujące daną działalność, czyniące ją widoczną i rozpoznawalną dla otoczenia (np. otwarcie lokalu usługowego lub zamieszczenie logo)⁸.

5. Zarobkowy charakter w rozumieniu art. 3 upp ma działalność, która jest prowadzona w celu (z subiektywnym zamiarem) osiągania zysków, nawet jeżeli *de facto* dana działalność nie zawsze będzie obiektywnie dochodowa. Przeciwnościem działalności zarobkowej w tym rozumieniu jest działalność niezarobkowa, czyli taka, której rzeczywistym przeznaczeniem nie jest generowanie czystych zysków, nawet jeżeli w toku jej wykonywania pewne niezamierzone zyski w pewnym momencie *de facto* się pojawiają⁹. Wymaga podkreślenia to, że dla uznania danej działalności za działalność gospodarczą nie jest konieczne faktyczne osiągnięcie dochodów z danej działalności. Nawet przynoszenie strat przez daną działalność (zarówno przejściowo,

⁷ <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/9E761CF9B6B03CBCC12581E10059DD88/%24File/2051.pdf>. Z uwagi na to, że te cechy były elementem definicji działalności gospodarczą w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, zachowuje aktualność właściwe orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

⁸ <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/9E761CF9B6B03CBCC12581E10059DD88/%24File/2051.pdf>

⁹ <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/9E761CF9B6B03CBCC12581E10059DD88/%24File/2051.pdf>

jak i w dłuższych okresach) nie pozbawia statusu działalności gospodarczej. Należy bowiem liczyć się z możliwością nieuzyskania przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej, czyli poniesienia straty. Tym samym o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej nie decyduje faktyczne osiągnięcie zysku, lecz zamiar (cel) jego osiągnięcia. (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 25 kwietnia 2018 r, LEX nr 2546194).

6. Przesłanka zarobkowego charakteru jest spełniona wtedy, gdy prowadzenie działalności gospodarczej nastawione jest na uzyskanie dochodu, choć może się zdarzyć, że działalność ta w danym okresie przynosi straty. W tej mierze istotny jest jednak wyznaczony przez przedsiębiorcę cel, który przez realizację zamierzonych przedsięwzięć musi zakładać dany wynik finansowy. Zarobkowy charakter jest nastawiony na zysk, który powinien co najmniej pokryć koszty założenia i prowadzenia przedsięwzięcia (zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 listopada 2008 r., II GSK 1219/10, LEX nr 1102977). Z tego względu inaczej należy ocenić sytuację, w której od początku wymiernym, stałym i założonym z góry kosztem, nieznajdującym pokrycia w przewidywanych zyskach, staje się opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości znacznie przekraczającej obowiązujące minimum. Takie mnożenie kosztów prowadzonej działalności nieuzasadnione jest bowiem potrzebą inwestowania w podjęte przedsięwzięcie celem jego perspektywicznego rozwoju (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313).

7. O działalności „we własnym imieniu” można mówić, jeśli podmiot organizujący tę działalność czyni to na swoją rzecz i jednocześnie ponosi odpowiedzialność za zaciągnięte w związku z tym zobowiązania. Nie stanowi zatem działalności gospodarczej działalność pracowników, pełnomocników i prokurentów, członków organów osoby prawnej, osób prowadzących administrację masy majątkowej w imieniu jej właściciela¹⁰.

¹⁰ <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/9E761CF9B6B03CBCC12581E10059DD88/%24File/2051.pdf>

8. Warunek ciągłości uznaje się natomiast za spełniony jeśli działalność wykonywana jest regularnie i powtarzalnie. Jako całość działalność ta nabiera charakteru względnie trwałego i stabilnego, nie ograniczającego się do jednorazowych, okazjonalnych czy też sporadycznych przedsięwzięć gospodarczych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13)¹¹.

9. Ocena tego, czy działalność gospodarcza jest wykonywana, należy przede wszystkim do sfery ustaleń faktycznych, a dopiero w następnej kolejności - do ich kwalifikacji prawnej. Działalność gospodarcza to prawnie określona sytuacja, którą trzeba oceniać na podstawie zbadania konkretnych okoliczności faktycznych, wypełniających znamiona tej działalności lub ich niewypełniających. Prowadzenie działalności gospodarczej jest zatem kategorią obiektywną, niezależnie od tego, jak działalność tę ocenia sam prowadzący ją podmiot i jak ją nazywa oraz czy dopełnia ciężących na nim obowiązków z tą działalnością związanych, czy też nie (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 22 października 2018 r., III Au 283/18; LEX nr 2609021; Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29 maja 2019 r., w Lublinie, III AUa 550/18; LEX nr 2685025; Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 marca 2019 r., IIIAUa 750/17; LEX nr 2686512).

10. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że obowiązkowi ubezpieczeń społecznych podlega osoba faktycznie prowadząca działalność gospodarczą (a więc wykonująca tę działalność), a nie osoba jedynie figurująca w ewidencji działalności gospodarczej na podstawie uzyskanego wpisu, która działalności tej nie wykonuje (por. - zob. wyrok SN z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 94/08, Lex 960472; wyrok SN z dnia 21 czerwca 2001 r., II UK 428/00, OSNAPiUS 2003 Nr 6, poz. 158; wyrok SN z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05OSNP 2006 nr 19-20, poz. 309; wyrok SN z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 311). W przypadku wątpliwości co do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej decyduje więc sfera faktów, gdyż również wola czy zamiar strony należą do ustaleń stanu faktycznego w sprawie. Jak uznaje SN podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w 8 miesiącu ciąży nie stanowi przeszkody

¹¹ <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia2/i%20uk%20235-13-1.pdf>

do podlegania ubezpieczeniom społecznym w aspekcie wykonywania jej w sposób ciągły, a zamiaru ciągłego prowadzenia działalności gospodarczej nie podważa przewidywanie jej zawieszenia ze względu na ciężę (zob. wyrok SN z dnia 17 października 2018 r., (II UK 302/17¹²; wyrok SN z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13; LEX nr 1444493).

11. Odnosząc powyższe do żądania prawników wyrażonego w Petycji, należy stwierdzić, że w toku postępowania kontrolnego prowadzonego w kierunku zanegowania przez ZUS prowadzenia działalności gospodarczej przez radcę prawnego (aplikanta radcowskiego) należy przedstawić dokumenty i wyjaśnienia, które wiążą się z czterema cechami działalności gospodarczej w ujęciu art. 3 upp, to jest: zorganizowania, zarobkowego charakteru, ciągłości i prowadzenia działalności we własnym imieniu. Za takie należy uznać w szczególności: udokumentowanie prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego, zarejestrowania działalności w gospodarce w postaci kancelarii radcy prawnego (ew. udział w spółce osobowej, w której radca wykonuje zawód), dokumenty zgłoszeniowe ZUS (ZUS ZFA, ZUS ZUA), dokumenty rozliczeniowe ZUS (np. ZUS RCA, ZUS DRA, ZUS ZZA), dokumenty związane z prawem do lokalu, w którym radca prowadzi kancelarię oraz pozostałą dokumentację potwierdzającą „zorganizowanie” kancelarii (np. umowy o korzystanie z programów prawniczych, zakup wyposażenia etc.), dokumentację księgową związaną z prowadzoną pomocą prawną, dokumenty potwierdzające uczestnictwo w szkoleniach związanych z obowiązkiem radcy prawnego do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

¹² <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia3/ii%20uk%20302-17-1.pdf>

III. Kwestionowanie przez ZUS prawidłowości sposobu korzystania ze zwolnienia lekarskiego,

1. Pozbawienie prawa do zasiłku chorobowego powiązane jest przesłanką winy po stronie ubezpieczonego¹³. Zdarzenia, które powodują utratę prawa do zasiłku chorobowego, określone są w art. 17 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 645 ze zm.). W jego świetle można wskazać trzy zdarzenia powodujące utratę prawa do zasiłku chorobowego: wykonywanie pracy zarobkowej, wykorzystywanie zwolnienia niezgodnie z przeznaczeniem oraz posługiwanie się sfałszowanym zwolnieniem.

2. Prawidłowość korzystania ze zwolnienia lekarskiego, w znaczeniu postulatu prawników wyrażonego w Petycji, oznacza zatem: a) zakaz wykonywania pracy zarobkowej w okresie objętym zwolnieniem lekarskim, b) nakaz wykorzystywania zwolnienia lekarskiego zgodnie z jego celem, c) zakaz posługiwania się sfałszowanym zwolnieniem lekarskim.

3. Za wykonywanie pracy zarobkowej w okresie zwolnienia lekarskiego uznaje się podpisywanie w okresie zwolnienia lekarskiego faktury VAT, które prowadząc do zwrotu podatku, jest traktowane jako prowadzenie działalności gospodarczej (wyrok SN z dnia 22 stycznia 2019 r., II UK 521/17; OSNP 2019/9/112).

4. Równocześnie w orzecznictwie wskazuje się, że sporadyczna, wymuszona okolicznościami aktywność zawodowa w okresie zwolnienia lekarskiego może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku chorobowego (wyrok SN z dnia 15 marca 2018 r., I UK 42/17; LEX nr 2518846; wyrok SN z 6 lutego 2014 r., II UK 274/13; OSNP 2015/4/58; wyrok SN z 15 czerwca 2007 r., OSNP 2008/15-19/231 postanowienie SN z 6 czerwca 2012 r., I UK 70/12; LEX 1675215; wyrok SN z 9 października 2006 r., II UK 44/06; OSNP 2007/19-20/295; nie powodują również utraty prawa do zasiłku

¹³ K. Ryś, *Wybrane problemy ubezpieczenia społecznego z powodu niezdolności do pracy*; Ubezpieczenia społeczne. Teoria i praktyka; Nr 3/2017, s. 85.

w szczególności czynności formalnoprawne podejmowane w przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą w związku z przymiotem pracodawcy – wyrok SN z 6 maja 2009 r., II UK 359/08; OSNP 2011/1-2/16; wyrok SN z 9 grudnia 2004 r., II UK 76/03; OSNP 2004/14/247.

5. Równocześnie jednak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 czerwca 2008 r. (III UK 11/08; OSNP 2009/21-22/292) przyjął, że nie można uznać za wykonywanie pracy zarobkowej podpisywanie faktur i innych dokumentów zwianych z działalnością gospodarczą. W tym samym wyroku SN uznał, że zawieranie umów o pracę z nowymi pracownikami w ramach prac interwencyjnych powoduje utratę prawa do zasiłku na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej.

6. Szczególnie aktualny w odniesieniu do prawników wnoszących Petycję jest wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 r. (III UK 120/05; OSNP 2006/21-22/338) , w którym SN orzekł, że odpłatne wykonywanie przez radcę prawnego w czasie zwolnienia lekarskiego czynności zawodowych takich jak podpisywanie dokumentów, reprezentacja przed sądem sporządzanie pism procesowych udzielanie porad prawnych, prowadzenie szkoleń oznacza wykonywanie pracy zarobkowej, a w konsekwencji stanowi okoliczność powodującą utratę prawa do zasiłku.

7. Podsumowując tę część Raportu należy stwierdzić, że w orzecznictwie powstałym w związku z kwestionowaniem przez ZUS prawidłowości korzystania ze zwolnienia lekarskiego przyjmuje się szeroki sposób rozumienia pracy zarobkowej. Jak wskazano za pracę zarobkową przyjmuje się nie tylko czynności podejmowane w ramach stosunku pracy czy umów cywilnoprawnych. Niezgodnym z przeznaczeniem wykorzystaniem zwolnienia lekarskiego jest wykonywanie w jego trakcie pracy zarobkowej ale i czynności, które pozostają w sprzeczności z celem wydania zwolnienia, jakim jest odzyskanie zdolności do pracy.

C. Zadania Okręgowej Izby Radców Prawnych w związku kontrolą ZUS

1. Odniesienie się do żądania prawników wyrażonego w Petycji o przygotowania zaleceń dla okręgowych izb radców prawnych co do sposobu wspomagania członów samorządu w czasie gromadzenia dokumentacji na potrzeby prowadzonych przez ZUS kontroli, wymaga uwzględnienia przepisów określających zadania samorządu zawodowego radców prawnych. Zakres zadań samorządu radców prawnych określa art. 41 urp, przy czym w kontekście żądań prawników określonych w Petycji istotne znaczenie ma art. 41 pkt 2 stanowiący, że do zadań samorządu należy w szczególności reprezentowanie radców prawnych i aplikantów radcowskich oraz ochrona ich interesów zawodowych. Przepis ten wiąże się z art. 52 ust. 3 pkt 1 urp, przewidującym, że do zakresu działania rady okręgowej izby radców prawnych należy reprezentowanie interesów zawodowych członków okręgowej izby radców prawnych. Warto również przywołać również art. 52 ust. 3 pkt 2 przewidujący, że do zakresu działania rady okręgowej izby radców prawnych należy doskonalenie zawodowe radców prawnych.

2. „Ochrona interesów zawodowych radców prawnych”, o której stanowią przywołane wyżej przepisy urp nie powinna być rozumiana jako prawne zobowiązanie okręgowej izby radców prawnych do działań w sprawach indywidualnych radców prawnych, za jakie należy uznać prowadzone wobec nich kontrole ZUS.

3. W związku z powyższym trudno przyjąć, że właściwa okręgowa izba radców prawnych każdorazowo, na żądanie radcy, wobec którego ZUS prowadzi postępowanie kontrolne, powinna przedstawiać zaświadczenie o opłacaniu przez niego składek na rzecz samorządu. Fakt ten może zostać udowodniony na podstawie innych niż zaświadczenie izby dowodów, a w szczególności przez wyciąg z rachunku bankowego.

4. Gdy idzie o potwierdzania faktu udziału radcy prawnego w jednej z form doskonalenia zawodowego, to nie ulega wątpliwości, że stosowne zaświadczenia powinny zostać wydane na żądanie radcy, jeżeli organizatorem jest organ samorządu radców prawnych – przez ten organ (zob. § 4 ust. 2 załącznika do uchwały Nr

103/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 11 grudnia 2015 r.¹⁴. W przypadku gdy organizatorem szkolenia jest inny podmiot radca prawny powinien dysponować wydanym przezeń dokumentem potwierdzającym udział w danej formie doszkalania. Mając jednak na uwadze to, że w świetle § 7 ust. 3 Regulaminu ... udział radcy prawnego w doskonaleniu zawodowym wskazuje na wykonywanie przezeń zawodu, a tym samym, w przypadku radców prawnych prowadzących działalność gospodarczą na jej faktyczne prowadzenie¹⁵, Izby powinny przychylnie traktować wnioski radców o wydawanie zaświadczeń potwierdzających wywiązywanie się przez nich z obowiązku doskonalenia zawodowego.

5. Dyskusyjne jest również zobowiązanie właściwej Izby do przygotowywania zaświadczenia o prowadzonych przez radcę spraw urzędu. Warto nadmienić, że wyznaczenie radcy następuje przy wykorzystaniu druków będących załącznikami nr 1 i nr 2 do uchwały nr 185/IX/2015 r. Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie wyznaczania radców prawnych do prowadzenia spraw z urzędu¹⁶. Radca prawny powinien zatem zachowywać pisma, w oparciu o które został wyznaczony do prowadzenia spraw z urzędu i to one powinny stanowić środek dowodowy, za pomocą którego radca udowadnia fakt prowadzenia zleconych mu spraw z urzędu.

6. Problematyczne jest ustalenie tego, co autorzy Petycji rozumieją przez „działalności w ramach samorządu”. Przyjmując, że chodzi o pełnienie funkcji w organie samorządu, należy zauważyć, że jej sprawowanie wiąże się z uprzednim wytworzeniem stosownego dokumentu, który to potwierdza. Dokument taki powinien zatem znajdować się w posiadaniu radców, pełniących funkcję w organie samorządu. A zatem stosowny dokument powinien zostać, w razie potrzeby, przedstawiony przez kontrolowanego radcę inspektorowi ZUS.

¹⁴ https://www.oirpwarszawa.pl/wp-content/uploads/2012/05/UCHWA%C5%81A_Prezydium_KRRP_295_X_2018-1.pdf

¹⁵ Jak się wydaje należy przyjąć, że udział w szkoleniu zawodowym stanowi okoliczność wskazującą na ciągłość prowadzonej działalności gospodarczej.

¹⁶ <https://www.oirpwarszawa.pl/wp-content/uploads/2014/06/Uchwa%c5%82a-Nr-152-VII-2010-KRRP-w-sprawie-wyznaczenia-radc%c3%b3w-prawnych-do-prowadzenia-spraw-z-urz%c4%99du.pdf>

7. Mając powyższe na uwadze można przyjąć, że właściwa Izba mogłaby jednak, ze względu na obowiązek dbałości o interesy zawodowe radców prawnych, potwierdzić, w związku z prowadzoną przez ZUS wobec radcy kontrolą, prawdziwość informacji samodzielnie opracowanych przez radcę o: 1) opłacaniu przez niego składek na samorząd zawodowy, 2) wywiązywaniu się przez radcę w przeszłości z obowiązku doskonalenia zawodowego (w zakończonych cyklach szkoleniowych), 3) prowadzeniu przez radcę spraw z urzędu oraz 4) pełnieniu funkcji związkowych.

r. pr., dr hab. Mariusz Wieczorek, prof. UTH Radom

r. pr. Zbigniew Pawlak